

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Освітньо-професійна програма ЕКОЛОГІЯ

КУРСОВА РОБОТА

З дисципліни «Загальна екологія»

на тему: «Екологічні проблеми та шляхи сталого розвитку
сільських територій
(на прикладі села Комиші Охтирського району)»

Виконав: студент II курсу, 39 групи
галузі знань 10 Природничі науки
спеціальності 101 Екологія
Віталій ВЕЛЬБОЙ

Керівник - викладач
Валентина ФЕДЕНКО

Оцінка за національною шкалою

Члени комісії

	Наталія КОШЕЛЬ
(підпис)	
	Анна КОГУТ
(підпис)	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Відділення Агротехнологій та природокористування
Освітньо-кваліфікаційний рівень фаховий молодший бакалавр
Шифр та найменування галузі знань 10 Природничі науки
Освітньо-професійна програма Екологія
Спеціальність 101 Екологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова ЦК загальноосвітніх дисциплін
_____ Наталія ЧИКАЛОВА
«_____» _____ 2025 р

ЗАВДАННЯ
на курсову роботу з дисципліни
„Загальна екологія”
студенту 2 курсу 39 групи
Вельбою Віталію

Тема роботи: «Екологічні проблеми та шляхи сталого розвитку
сільських територій
(на прикладі села Комиші Охтирського району)»

1. Проаналізувати теоретичні засади сталого розвитку сільських територій та визначити основні екологічні проблеми сільської місцевості,
2. Оцінити екологічний стан с. Комиші Охтирського району й обґрунтувати шляхи його сталого розвитку та практичні пропозиції щодо поліпшення екологічної ситуації.

Дата видачі завдання «_____» _____ 2025 р.
Керівник курсової роботи _____ Валентина ФЕДЕНКО
Завдання до виконання прийняв студент «_____» _____ 2025 р.
Студент (ка) _____ **Вельбой Віталій**

Розглянуто і схвалено на засіданні ЦК загальноосвітніх дисциплін
Протокол № _____ від _____

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	6
1.1. Поняття сталого розвитку та його основні принципи	6
1.2. Особливості сталого розвитку сільських територій	6
1.3. Основні екологічні проблеми сільських територій	7
1.4. Роль аграрного виробництва і тваринництва у сталому розвитку сільських територій	8
2. ОБ’ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	8
2.1. Загальна характеристика села Комиші Охтирського району	8
2.2. Господарська діяльність та її екологічне значення	9
2.3. Об’єкт і предмет дослідження	12
2.4. Умови та інформаційна база проведення досліджень	12
3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ, РЕЗУЛЬТАТИ ТА ШЛЯХИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	12
3.1. Methodика проведення досліджень	12
3.2. Оцінка екологічного стану сільської території	13
3.3. Шляхи сталого розвитку сільської території	15
3.4. Оцінка відповідності розвитку села Комиші принципам сталого розвитку	17
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	22

ВСТУП

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростанням антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище, що особливо відчутно проявляється на сільських територіях. Сільська місцевість відіграє важливу роль у збереженні природних ресурсів, забезпеченні продовольчої безпеки та підтриманні екологічної рівноваги, однак унаслідок інтенсивної господарської діяльності, недосконалої системи управління відходами, нераціонального використання земель і водних ресурсів виникає низка екологічних проблем.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю впровадження принципів сталого розвитку сільських територій, що передбачає гармонійне поєднання економічного розвитку, соціального благополуччя населення та збереження довкілля. Особливої уваги потребують малі населені пункти, де екологічні проблеми часто залишаються поза межами систематичного контролю та наукового аналізу.

Село Комиші Охтирського району є типовим прикладом сільської території з переважанням аграрного землекористування, що створює певні екологічні ризики для навколишнього середовища. Дослідження екологічного стану даного населеного пункту дозволяє виявити основні проблеми та обґрунтувати шляхи їх вирішення відповідно до концепції сталого розвитку.

Метою курсової роботи є аналіз екологічних проблем сільських територій та обґрунтування шляхів сталого розвитку села Комиші Охтирського району.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких **завдань**:

- проаналізувати теоретичні засади сталого розвитку сільських територій;

- охарактеризувати основні екологічні проблеми сільської місцевості;
- надати загальну характеристику природних та соціально-економічних умов села Комиші;
- оцінити екологічний стан окремих компонентів навколишнього середовища;
- визначити основні напрями сталого розвитку досліджуваної території;
- розробити практичні пропозиції щодо поліпшення екологічної ситуації.

Об'єктом дослідження є навколишнє природне середовище сільських територій.

Предметом дослідження є екологічні проблеми та шляхи сталого розвитку села Комиші Охтирського району.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів і запропонованих рекомендацій у навчальному процесі, а також у практичній діяльності органів місцевого самоврядування та громадських ініціатив, спрямованих на покращення екологічного стану сільських територій.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

1.1. Поняття сталого розвитку та його основні принципи

У сучасних умовах зростання антропогенного впливу на навколишнє природне середовище особливої актуальності набуває концепція сталого розвитку. Поняття сталого розвитку вперше було офіційно сформульоване у доповіді Всесвітньої комісії з навколишнього середовища і розвитку ООН «Наше спільне майбутнє» (1987 рік). Згідно з даним підходом, сталий розвиток передбачає задоволення потреб сучасного покоління без загрози для можливостей майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

Сталий розвиток ґрунтується на гармонійному поєднанні трьох взаємопов'язаних складових: **економічної, соціальної та екологічної**. Економічна складова спрямована на ефективне використання ресурсів та розвиток виробництва, соціальна — на підвищення якості життя населення, а екологічна — на збереження природних екосистем і біорізноманіття.

Основними принципами сталого розвитку є раціональне природокористування, збереження природних ресурсів, екологічна безпека, відповідальність людини за стан довкілля та впровадження екологічно орієнтованих технологій. Дотримання цих принципів є необхідною умовою сталого розвитку як міських, так і сільських територій.

1.2. Особливості сталого розвитку сільських територій

Сільські території мають специфічні природні, соціальні та економічні особливості, що визначають їх роль у забезпеченні сталого розвитку держави. Вони є основним джерелом продовольчих ресурсів, простором для збереження природних ландшафтів та осередком традиційного способу життя населення.

Основною господарською діяльністю у сільській місцевості є сільське господарство, яке безпосередньо пов'язане з використанням земельних,

водних та біологічних ресурсів. Саме тому екологічний стан сільських територій значною мірою залежить від способів ведення аграрного виробництва, рівня застосування мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інтенсивності тваринництва.

Сталий розвиток сільських територій передбачає не лише економічне зростання, а й збереження природних ресурсів, покращення умов проживання населення, розвиток соціальної інфраструктури та формування екологічної культури. Важливу роль у цьому процесі відіграє впровадження екологічно безпечних технологій, розвиток альтернативних видів діяльності та підтримка місцевих громад.

1.3. Основні екологічні проблеми сільських територій

Незважаючи на значний природний потенціал, сільські території стикаються з рядом екологічних проблем. До найбільш поширених належать деградація ґрунтів, забруднення водних ресурсів, накопичення твердих побутових відходів та зниження біорізноманіття.

Інтенсивне використання земель сільськогосподарського призначення часто призводить до ерозії ґрунтів, зменшення вмісту гумусу та погіршення їх родючості. Застосування агрохімікатів може спричиняти забруднення поверхневих і підземних вод, що негативно впливає на екосистеми та здоров'я населення.

Проблема поводження з твердими побутовими відходами є особливо актуальною для сільської місцевості, де часто відсутні централізовані системи збору та утилізації сміття. Несанкціоновані сміттєзвалища становлять загрозу для ґрунтів, води та атмосферного повітря.

Крім того, надмірне навантаження на природні екосистеми сприяє скороченню чисельності окремих видів рослин і тварин, що призводить до порушення екологічної рівноваги.

1.4. Роль аграрного виробництва і тваринництва у сталому розвитку сільських територій

Аграрне виробництво є ключовим фактором економічного розвитку сільських територій, проте воно водночас виступає джерелом значного впливу на довкілля. Раціональне землекористування, дотримання сівозмін, зменшення хімічного навантаження та впровадження екологічно орієнтованих технологій сприяють збереженню природних ресурсів.

Тваринництво, зокрема розведення коней, може розглядатися як екологічно прийнятний вид господарської діяльності за умови дотримання санітарних та природоохоронних вимог. Конярство має потенціал для розвитку рекреаційної діяльності, екологічного туризму та підвищення соціальної привабливості сільських територій.

Поєднання ефективного аграрного виробництва з екологічними підходами є важливою передумовою сталого розвитку сільських територій та збереження їх природного потенціалу.

2. ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Загальна характеристика села Комиші Охтирського району

Село Комиші розташоване в Охтирському районі Сумської області та належить до типових сільських населених пунктів лісостепової зони України. Географічне положення села сприяє розвитку сільського господарства, що є основним видом господарської діяльності місцевого населення.

Клімат території помірно континентальний, з теплим літом та помірно холодною зимою, що створює сприятливі умови для вирощування зернових і технічних культур, а також для розвитку тваринництва. Ґрунтовий покрив представлений переважно родючими ґрунтами, які активно використовуються в сільськогосподарському виробництві.

Важливе значення для екологічного стану села Комиші має природно-ресурсний потенціал території. Земельні ресурси використовуються

переважно для сільськогосподарських потреб, що зумовлює необхідність раціонального землекористування та збереження родючості ґрунтів. Наявність сінокосів і пасовищ створює сприятливі умови для розвитку тваринництва, зокрема конярства, яке має відносно низький рівень антропогенного навантаження на довкілля.

Населення села зайняте переважно у сільському господарстві, а також у суміжних видах діяльності. Земельні ресурси території використовуються для ріллі, сінокосів і пасовищ, що є характерним для аграрно орієнтованих сільських територій.

Рисунок 2.1 Загальний вигляд села Комиші Охтирського району

2.2. Господарська діяльність та її екологічне значення

Основу економічного розвитку села Комиші становить сільськогосподарське виробництво. На території села функціонує передове сільськогосподарське господарство, яке спеціалізується на вирощуванні зернових та олійних культур, а також розвитку тваринництва. Така діяльність забезпечує робочі місця для місцевого населення та сприяє соціально-економічному розвитку громади.

Окреме місце у структурі господарської діяльності займає **кінна ферма**, що є прикладом спеціалізованого тваринництва. Конярство відноситься до менш інтенсивних видів сільськогосподарської діяльності та за умови дотримання санітарно-екологічних вимог має відносно невеликий

негативний вплив на навколишнє природне середовище. Крім того, розвиток кінної ферми створює передумови для рекреаційного використання території та формування елементів екологічного туризму.

Разом з тим, аграрна діяльність впливає на стан ґрунтів, водних ресурсів і ландшафтів, що зумовлює необхідність впровадження екологічно орієнтованих підходів до землекористування та тваринництва.

Таблиця 2.1

Основні напрями господарської діяльності с. Комиші

№ з/п	Напрямок господарської діяльності	Коротка характеристика	Екологічне значення
1	Рослинництво	Вирощування зернових та олійних культур на сільськогосподарських угіддях	Впливає на стан ґрунтів, потребує раціонального землекористування та дотримання сівозмін
2	Тваринництво	Утримання сільськогосподарських тварин з метою виробництва продукції	Є джерелом органічних відходів, може сприяти покращенню родючості ґрунтів за умови правильного використання
3	Конярство (кінна ферма)	Розведення та утримання коней як спеціалізований напрямок тваринництва	Має відносно низький негативний вплив на довкілля, сприяє збереженню ландшафтів
4	Землекористування	Використання земель під ріллю, пасовища, сінокоси	Формує екологічний стан території, впливає на біорізноманіття
5	Допоміжна господарська діяльність	Обслуговування сільськогосподарських об'єктів, господарські споруди	Локальний вплив на довкілля, потребує дотримання санітарних норм

Аналіз основних напрямів господарської діяльності села Комиші, наведених у таблиці 2.1, свідчить про аграрну спрямованість розвитку даної сільської території. Домінування рослинництва та тваринництва зумовлює

підвищене навантаження на земельні ресурси, що вимагає дотримання принципів раціонального землекористування та екологічної безпеки.

Особливу увагу слід приділити розвитку конярства, яке є менш інтенсивним видом тваринництва порівняно з іншими галузями. За умови дотримання санітарно-гігієнічних та природоохоронних вимог кінна ферма має відносно низький негативний вплив на довкілля та може розглядатися як екологічно прийнятний напрям господарської діяльності.

Загалом, господарська діяльність у межах села Комиші має значний потенціал для екологізації, що передбачає поєднання економічної ефективності з дотриманням вимог охорони навколишнього природного середовища.

Рисунок 2.2 Сільськогосподарські угіддя с. Комиші

Рисунок 2.3 *Кінна ферма в с. Комиші*

2.3. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження у курсовій роботі є навколишнє природне середовище сільської території села Комиші Охтирського району.

Предметом дослідження є екологічні проблеми сільської місцевості та можливі шляхи сталого розвитку території в умовах аграрного виробництва і тваринництва, зокрема конярства.

Вибір об'єкта і предмета дослідження зумовлений необхідністю комплексної оцінки впливу господарської діяльності на довкілля та визначення напрямів його збереження і раціонального використання.

2.4. Умови та інформаційна база проведення досліджень

Дослідження проводилися з використанням загальнонаукових та екологічних методів аналізу. Інформаційну базу роботи становили літературні джерела з екології та сталого розвитку, нормативно-правові документи, статистичні матеріали, а також відкриті інформаційні ресурси.

У процесі роботи використовувалися методи аналізу та узагальнення наукової інформації, описовий і порівняльний аналіз, а також елементи екологічної оцінки господарської діяльності. Це дозволило охарактеризувати сучасний стан навколишнього середовища села Комиші та визначити основні напрями його сталого розвитку.

3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ, РЕЗУЛЬТАТИ ТА ШЛЯХИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Методика проведення досліджень

У процесі виконання курсової роботи застосовувалися загальнонаукові та екологічні методи дослідження. Основу методики становив аналіз наукових, навчальних і нормативних джерел, що стосуються проблем екології та сталого розвитку сільських територій.

Також використовувалися описовий та порівняльний методи, які дали змогу охарактеризувати сучасний стан навколишнього природного середовища села Комиші та визначити основні чинники антропогенного впливу. Для узагальнення результатів застосовувався метод системного аналізу, що дозволив розглянути взаємозв'язок між господарською діяльністю та екологічним станом території.

Інформаційну основу дослідження становили відкриті статистичні дані, матеріали місцевих інформаційних ресурсів, результати спостережень, а також дані, отримані в ході аналізу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств і кінної ферми.

3.2. Оцінка екологічного стану сільської території

Екологічний стан села Комиші формується під впливом природних умов та господарської діяльності населення. Основний вплив на довкілля пов'язаний із сільськогосподарським виробництвом, використанням земельних ресурсів і розвитком тваринництва.

Стан ґрунтів у межах сільської території загалом можна охарактеризувати як задовільний, однак інтенсивне землекористування потребує дотримання екологічно обґрунтованих агротехнічних заходів. Використання добрив і засобів захисту рослин може створювати ризики для ґрунтів і водних ресурсів за відсутності належного контролю.

Важливим елементом господарської діяльності є тваринництво, зокрема конярство. Кінна ферма, за умови дотримання санітарно-гігієнічних норм, має відносно низький негативний вплив на навколишнє середовище та може розглядатися як екологічно прийнятний напрям розвитку сільської території.

Разом з тим, для сільської місцевості характерними залишаються проблеми поводження з твердими побутовими відходами та недостатній рівень екологічної культури населення.

Таблиця 3.1

Основні екологічні проблеми сільської території с. Комиші

№ з/п	Екологічна проблема	Причини виникнення	Можливі наслідки
1	Деградація ґрунтів	Інтенсивне землекористування, порушення сівозмін	Зниження родючості, ерозійні процеси
2	Забруднення водних ресурсів	Використання агрохімікатів, побутові стоки	Погіршення якості води
3	Накопичення побутових відходів	Відсутність системи роздільного збору	Забруднення ґрунтів і ландшафтів
4	Антропогенне навантаження на ландшафти	Сільськогосподарська діяльність, забудова	Порушення природної рівноваги

Аналіз наведених у таблиці 3.1 екологічних проблем свідчить, що найбільш актуальними для сільської території села Комиші є питання раціонального землекористування та поводження з побутовими відходами. Дані проблеми мають комплексний характер і пов'язані як із господарською діяльністю, так і з рівнем екологічної культури населення. Менш вираженим, проте потенційно небезпечним, залишається вплив на водні ресурси, що потребує постійного контролю та дотримання природоохоронних вимог.

Оцінюючи екологічний стан сільської території села Комиші, слід зазначити, що виявлені проблеми мають переважно локальний характер та є типовими для сільських населених пунктів з аграрною спеціалізацією. Їх виникнення пов'язане не лише з господарською діяльністю, а й з рівнем екологічної свідомості населення та станом організації природоохоронних заходів.

Водночас наявність значних земельних ресурсів, сінокосів і пасовищ створює передумови для впровадження принципів сталого розвитку. Раціональне використання природних ресурсів, дотримання екологічних

норм у сільськогосподарському виробництві та розвиток екологічно безпечних форм тваринництва можуть сприяти покращенню екологічного стану території.

Таким чином, екологічна ситуація в межах села Комиші потребує системного підходу до її вирішення, що передбачає поєднання господарських, управлінських та просвітницьких заходів.

3.3. Шляхи сталого розвитку сільської території

З метою покращення екологічного стану та забезпечення сталого розвитку села Комиші доцільно впроваджувати комплекс екологічних, економічних і соціальних заходів. Основна увага має приділятися раціональному використанню природних ресурсів і зменшенню негативного впливу господарської діяльності на довкілля.

Перспективним напрямом є впровадження екологічно орієнтованих агротехнологій, зокрема дотримання науково обґрунтованих сівозмін, зменшення хімічного навантаження на ґрунти та використання органічних добрив. Розвиток конярства може сприяти формуванню екологічно безпечних форм господарювання та створенню передумов для рекреаційної діяльності.

Важливу роль у сталому розвитку відіграє підвищення рівня екологічної свідомості населення та залучення громади до природоохоронних ініціатив.

Таблиця 3.2

Основні напрями сталого розвитку сільської території с. Комиші

Напрямок	Запропоновані заходи	Очікуваний результат
Раціональне землекористування	Дотримання сівозмін, зменшення хімізації	Збереження родючості ґрунтів
Розвиток тваринництва	Дотримання санітарних	Зменшення

	норм на фермах	негативного впливу
Поводження з відходами	Організація збору та вивезення ТПВ	Поліпшення санітарного стану
Соціально-екологічний розвиток	Екологічна просвіта населення	Підвищення екологічної культури

Дані, наведені в таблиці 3.2, свідчать про те, що сталий розвиток сільської території села Комиші можливий за умови комплексного впровадження запропонованих заходів. Рациональне землекористування дозволить зберегти родючість ґрунтів та запобігти деградаційним процесам. Дотримання санітарних норм у тваринництві сприятиме зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та покращенню екологічної ситуації. Організація системи поводження з побутовими відходами має важливе значення для підвищення санітарного стану території та збереження природних ландшафтів. Важливою умовою реалізації запропонованих заходів є підвищення рівня екологічної культури населення.

Схема 3.1 Модель сталого розвитку сільської території (економічна, соціальна та екологічна складові).

Модель сталого розвитку сільської території, представлена на схемі 3.1, відображає взаємозв'язок економічної, соціальної та екологічної складових. Економічна складова забезпечує розвиток господарської діяльності та зайнятість населення, соціальна — сприяє підвищенню якості життя та формуванню відповідального ставлення до довкілля, а екологічна — спрямована на збереження природних ресурсів і екологічну безпеку. Лише за умови гармонійної взаємодії всіх складових можливий сталий розвиток сільської території.

3.4. Оцінка відповідності розвитку села Комиші принципам сталого розвитку

Оцінка відповідності розвитку села Комиші принципам сталого розвитку здійснювалася з урахуванням економічних, соціальних та екологічних показників. Такий підхід дозволяє комплексно проаналізувати сучасний стан сільської території та визначити її потенціал подальшого розвитку.

З економічної точки зору село Комиші характеризується наявністю розвиненого сільськогосподарського виробництва, що забезпечує зайнятість місцевого населення та формує основу матеріального добробуту громади. Функціонування передового сільськогосподарського господарства та розвиток спеціалізованого тваринництва, зокрема конярства, створюють умови для стабільного економічного розвитку території.

Соціальна складова сталого розвитку проявляється у збереженні традиційного способу життя сільського населення, підтримці зайнятості та формуванні соціальної згуртованості громади. Разом з тим, актуальними залишаються питання підвищення рівня екологічної обізнаності населення та залучення мешканців до природоохоронних ініціатив.

Екологічна складова сталого розвитку села Комиші пов'язана з раціональним використанням земельних ресурсів, охороною ґрунтів і водних об'єктів, а також мінімізацією негативного впливу господарської діяльності

на довкілля. Наявність сінокосів і пасовищ, а також розвиток конярства, сприяють збереженню природних ландшафтів і біорізноманіття.

Узагальнюючи результати оцінки, можна стверджувати, що розвиток села Комиші загалом відповідає базовим принципам сталого розвитку, проте потребує подальшого вдосконалення шляхом впровадження екологічно орієнтованих управлінських рішень та активізації участі місцевої громади.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У ході виконання курсової роботи було проаналізовано екологічні проблеми сільських територій та визначено можливі шляхи сталого розвитку на прикладі села Комиші Охтирського району. Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**:

1. Сільські території відіграють важливу роль у збереженні природних ресурсів, забезпеченні продовольчої безпеки та підтриманні екологічної рівноваги. Водночас вони є вразливими до негативного впливу антропогенної діяльності, зокрема сільськогосподарського виробництва.
2. Сталий розвиток сільських територій передбачає гармонійне поєднання економічної, соціальної та екологічної складових. Порушення балансу між цими компонентами призводить до виникнення екологічних проблем і зниження якості життя населення.
3. Село Комиші Охтирського району є типовою сільською територією з переважанням аграрного землекористування. Основу господарської діяльності становить сільське господарство, що забезпечує економічний розвиток громади, але водночас створює певне навантаження на навколишнє природне середовище.
4. Екологічний стан сільської території загалом можна охарактеризувати як задовільний, проте наявні проблеми, пов'язані з інтенсивним використанням земельних ресурсів, можливим забрудненням водних об'єктів та поводженням з твердими побутовими відходами.
5. Важливу роль у господарській структурі села відіграє тваринництво, зокрема конярство, яке за умови дотримання санітарно-

екологічних норм має відносно низький негативний вплив на довкілля та може розглядатися як екологічно прийнятний напрям розвитку.

6. Аналіз екологічних проблем свідчить про необхідність впровадження комплексного підходу до управління природними ресурсами, що передбачає раціональне землекористування, збереження ґрунтів і водних ресурсів, а також підвищення рівня екологічної культури населення.

7. Запропонована модель сталого розвитку сільської території демонструє, що лише за умови взаємодії економічних, соціальних та екологічних чинників можливе забезпечення довгострокового розвитку та збереження природного потенціалу села.

На основі проведеного дослідження сформульовано такі **пропозиції**, спрямовані на забезпечення сталого розвитку села Комиші Охтирського району:

1. У сфері землекористування доцільно впроваджувати науково обґрунтовані сівозміни, зменшувати інтенсивність хімізації та застосовувати агротехнічні заходи, спрямовані на збереження родючості ґрунтів.
2. З метою зниження негативного впливу на водні ресурси необхідно дотримуватися екологічних вимог при використанні мінеральних добрив і засобів захисту рослин, а також здійснювати контроль за побутовими стоками.
3. Для поліпшення санітарного стану території доцільно удосконалити систему поводження з твердими побутовими відходами, зокрема шляхом організації їх збирання та вивезення.
4. У тваринництві, включаючи конярство, необхідно забезпечити дотримання санітарно-гігієнічних норм та екологічних вимог, що сприятиме мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище.

5. Перспективним напрямом є розвиток екологічно безпечних видів господарської діяльності, які поєднують економічну ефективність із збереженням природних ландшафтів.
6. Важливу роль у сталому розвитку сільської території відіграє підвищення рівня екологічної свідомості населення шляхом проведення інформаційно-просвітницьких заходів та залучення громади до природоохоронних ініціатив.
7. Реалізація запропонованих заходів сприятиме покращенню екологічного стану села Комиші, підвищенню якості життя населення та забезпеченню умов для сталого розвитку сільської території в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Л. О. Загальна екологія : навч. посібник. – Київ : Академія, 2019. – 256 с.
2. Дячук О. І., Єфремов І. М. Основи сталого розвитку : навч. посібник. – Київ : Либідь, 2020. – 240 с.
3. Заплатинський В. М. Екологія : підручник для закладів фахової передвищої освіти. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 312 с.
4. Кучерявий В. П. Екологія : підручник. – Львів : Світ, 2018. – 520 с.
5. Мельник Л. Г. Екологічна економіка та сталий розвиток. – Суми : Університетська книга, 2019. – 384 с.
6. Моїсеєнко І. І. Загальна екологія : навч. посібник. – Київ : Кондор, 2020. – 300 с.
7. Сталий розвиток: глобальні та національні пріоритети : колективна монографія / за ред. Є. В. Хлобистова. – Київ : НАН України, 2019. – 400 с.
8. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
9. Закон України «Про відходи».
10. Закон України «Про охорону земель».
11. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua>
12. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua>
13. Офіційний сайт Сумської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <https://sm.gov.ua>

14. Матеріали відкритих інформаційних ресурсів щодо соціально-економічного розвитку сільських територій Сумської області.
15. Наукові та навчально-методичні публікації з питань екології та сталого розвитку сільських територій.